

Informatienota

Opgaven voor het Beleidsplan Openbare Ruimte

In deze nota:

1.	Vorbereiding op nieuw Beleidsplan Openbare Ruimte	3
2.	Onze openbare ruimte in cijfers	4
2.1	Beheer & onderhoud	5
2.2	Huidige budgetten	5
3.	Waarom keuzes?	6
4.	Opgaven voor de openbare ruimte	6
4.1	Verkeersveiligheid & bereikbaarheid	6
4.2	Effectief beheer & vervangingsopgave	6
4.3	Behoud en versterking biodiversiteit/natuur	7
4.4	Behoud en herstel karakteristiek polderontwerp (DNA, landschap)	7
4.5	Openbare ruimte aantrekkelijk en bruikbaar houden	7
4.6	Economische activiteiten faciliteren	8
4.7	Verduurzaming (energie, materiaalgebruik, klimaatadaptie etc)	8
4.8	Een omgeving die helpt om gezond te leven	9
4.9	Een omgeving die uitnodigt om te ontmoeten & veilig en toegankelijk is	9
4.10	Participatie & betrokkenheid	9
4.11	Financiën	9
5.	Wat vinden inwoners, ondernemers en dorpsbelangen?	10
5.1	Digitale peiling onder ruim 900 inwoners	10
5.2	Inbreng van CME (Centrum Management Emmeloord)	11
6.	Vervolg op deze nota	11

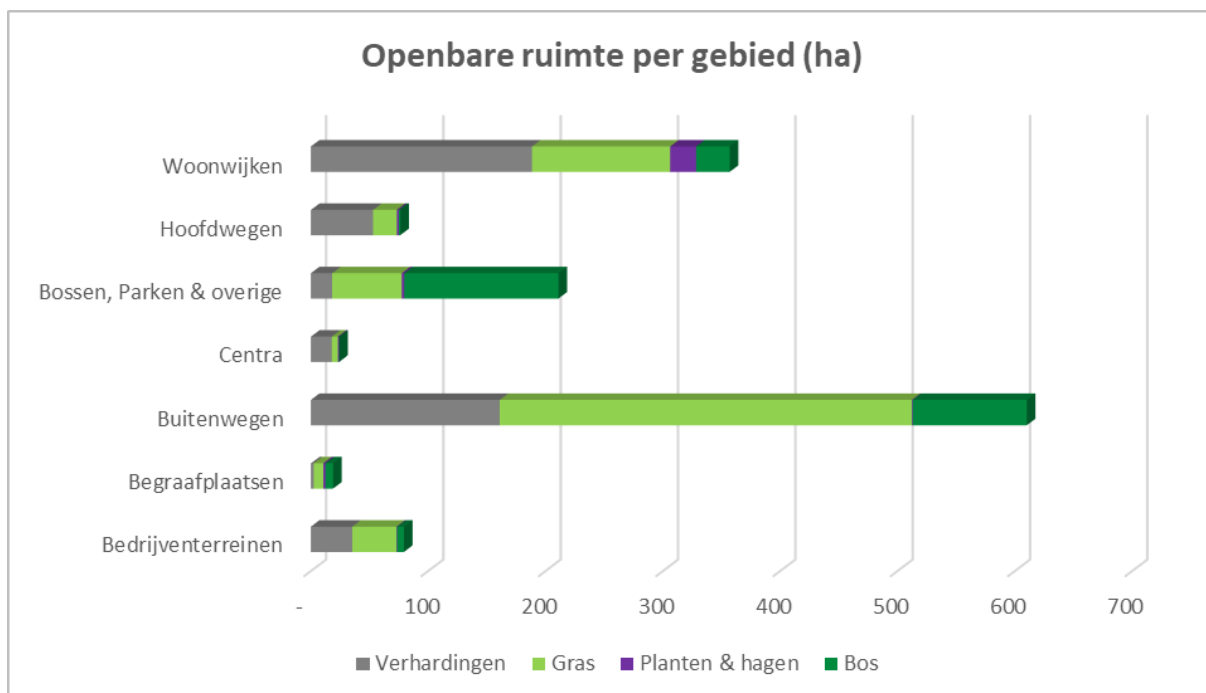
1. Voorbereiding op nieuw Beleidsplan Openbare Ruimte

Als gemeente zijn wij verantwoordelijk voor de openbare ruimte. De openbare ruimte is de (buiten)ruimte waar iedereen gebruik van maakt. Denk aan wegen, bossen, grasvelden, speelplaatsen, sloten en vijvers. Dat is de leefomgeving van onze inwoners, ondernemers, organisaties en bezoekers. Daarom zijn er veel wensen, belangen en meningen om mee te wegen bij keuzes over de openbare ruimte. En er zijn flinke budgetten nodig voor de inrichting en het beheer & onderhoud ervan. Die keuzes maakt u in het Beleidsplan Openbare Ruimte (BOR).

In 2024-2025 maken we een nieuw BOR. In april 2024 ontving u het plan van aanpak daarvoor. U las daarin dat u eind 2024 een nota zou ontvangen waarin de opgaven voor de openbare ruimte staan. Die nota leest u nu. Dit is de beeldvormende stap op de weg naar het nieuwe BOR. Het geeft u een beeld van de opgaven voor de openbare ruimte in de komende jaren. Die informatie kunt u gebruiken om u voor te bereiden op de keuzes die u daarover wilt maken. Die keuzes maakt u in het voorjaar van 2025, aan de hand van een keuzenota.

2. Onze openbare ruimte in cijfers

De openbare ruimte in Noordoostpolder bestaat uit ca 900 ha groen (gras, bos en plantvakken etc) en ruim 476 ha verharding (wegen, straten, pleinen etc). Daaronder vallen ca 43.000 bomen, ruim 10.000 lichtmasten, ca 8000 verkeersborden en veel andere objecten. Deze voorzieningen liggen in woonwijken, op bedrijventerreinen, in het landelijk gebied en op specifieke plekken zoals de bossen, parken, centrumgebieden en begraafplaatsen. Hieronder ziet u een overzicht van de openbare ruimte per gebied.

2.1 Beheer & onderhoud

Het beheer van deze elementen bestaat uit:

- regulier cyclisch beheer (onkruidbestrijding, straatreiniging, gras maaien, hagen/struiken/bomen snoeien, gladheidsbestrijding etc);
- groot onderhoud, renovatie & vervanging, en
- schades en incidenten oplossen (bijv. stormschade, vernielingen etc).

Het regulier onderhoud voeren we nu uit volgens de kwaliteitsniveaus die de raad in 2021 koos:

- Centrum	B-niveau;
- Woonwijken	groenonderhoud en straatreiniging op B-niveau, de rest op C-niveau;
- Bedrijventerreinen	C-niveau, alleen de straatreiniging op B-niveau;
- Bossen en parken	D-niveau, alleen de straatreiniging op B-niveau;
- Hoofdinfrastructuur	groenonderhoud en straatreiniging op B-niveau, de rest op C-niveau;
- Landelijk gebied	C/D-niveau.

Dit zijn de onderhoudsniveaus conform de CROW-richtlijn "Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2018 Niveau A+ (net opgeleverd), A (hoog), B (acceptabel), C (laag) tot D (geen onderhoudsinspanningen). Deze niveaus zeggen vooral iets over het 'verzorgend onderhoud'. Dat wil zeggen: het onderhoud dat nodig is voor de netheid (zwerfafval verwijderen, onkruidbestrijding, bekladdingen verwijderen, reparaties etc). Het 'technisch onderhoud', zoals bestrating en fundering vervangen om de weg veilig te houden, valt hier niet onder.

2.2 Huidige budgetten

De huidige kosten en budgetten voor het beheer van de openbare ruimte zijn (bedragen uit begroting 2025):

- € 5.085.000 per jaar* voor groenonderhoud, en
- € 10.550.000 per jaar* voor verhardingen (incl. verkeersborden, straatverlichting, bruggen etc).

** Dit zijn de begrotingsposten voor de hele productgroepen. Dat wil zeggen: het budget inclusief alle uitgaven, zoals personeelskosten, overhead, belastingen, kapitaallasten etc. Deze budgetten zijn dus niet volledig beschikbaar voor het beheer (kosten van de aannemer).*

3. Waarom keuzes?

De verschillende opgaven vragen om verschillende acties, maar allemaal in de inrichting & beheer van de openbare ruimte. Vaak zijn er goede combinaties te maken, maar soms is de ruimtevraag onderling verschillend. Zo kan een behoefte aan meer parkeerplaatsen op gespannen voet staan met de wens voor meer groen in de straat. En ook de afweging hoeveel de openbare ruimte mag kosten, is een keuze. Dit geldt voor zowel de kostenverdeling bij de realisatie van een nieuw gebied (openbare ruimte i.r.t. de grondprijs) als voor de kosten van het beheer (uitvoering onderhoud i.r.t. regulier budget). Daarom zijn beleidskeuzes nodig. Want dat beleid biedt duidelijkheid voor de uitvoering en voor toekomstige besluiten over budgetten. Voor de uitvoering (onderhoudsopdrachten) is het belangrijk om continuïteit te hebben. Want opdrachten lopen vaak over meerdere jaren en het onderhoudsniveau kan niet makkelijk worden aangepast. En daarom is het ook voor toekomstige begrotingen belangrijk om continuïteit te bieden, vooral met de verwachting van minder structurele middelen vanuit het Rijk (zie par 4.11 van deze nota).

4. Opgaven voor de openbare ruimte

In het coalitieakkoord en de Omgevingsvisie heeft u ambities gekozen. Ook over de openbare ruimte. Sommige ambities vragen bijvoorbeeld om andere keuzes bij het ontwerpen van nieuwe wijken/bedrijventerreinen of bij herinrichting van een bestaand gebied. Of om een verandering in het beheer (bijv. ander onderhoudsniveau, ecologisch beheer, beheer door bewoners). In deze paragraaf leest u die opgaven.

4.1 Verkeersveiligheid & bereikbaarheid

Veilige buitenwegen en goede bereikbaarheid zijn doelen voor de komende 10 jaar. Dit is uitgesproken in het Coalitieakkoord 2022-2026 (Ruimte voor elkaar). Met als concrete actie: investeren in veilige buitenwegen. Dat doen we met de uitgangspunten uit de Mobiliteitsvisie en het Mobiliteitsplan, zoals toepassing van het superblocksconcept en aandacht voor landbouwverkeer en fietsvoorzieningen.

4.2 Effectief beheer & vervangingsopgave

Veel onderdelen van de openbare ruimte zijn in dezelfde periode aangelegd en daarmee ook in dezelfde periode aan vervanging toe. Dit geldt voor wegen & bruggen, maar ook voor het groen (plantsoen en bomen). Die vervangingsopgave komt op ons af. Daarom koos u in de Omgevingsvisie voor investeren in infrastructuur (ondergronds en bovengronds), maatschappelijk vastgoed en overige elementen van de openbare ruimte. In het project 'Voorzien in Infra' kiest u een vervangingsstrategie voor de wegen & civiele kunstwerken (zoals bruggen).

Daarnaast vraagt het regulier beheer continue aandacht en budget. In het nieuwe BOR kiest u hiervoor opnieuw de onderhoudsniveaus i.r.t. de budgetten. Daarnaast vraagt het (toekomstig)

regulier beheer aandacht. Bijvoorbeeld door ontwerpnormen te kiezen die ervoor zorgen dat bomen voldoende groeiruimte hebben, plaatsen goed bereikbaar blijven voor onderhoud en dat achterstallig onderhoud wordt voorkomen. Want een laag onderhoudsniveau betekent opbouw van achterstallig onderhoud en daardoor meer of eerder groot onderhoud en vervanging.

4.3 Behoud en versterking biodiversiteit/natuur

De openbare ruimte van de Noordoostpolder aantrekkelijk en groen houden, voor onze inwoners, bezoekers en de biodiversiteit. Dat is onze ambitie uit het coalitieakkoord 2022-2026 (Ruimte voor elkaar). Met als concrete acties daarbij:

- Een sterkere natuur in dorpen en wijken door bij aanleg een vast percentage in te richten als stadsnatuur.
- Meer ruimte geven voor bewonersinitiatieven bij groenonderhoud, door inzet van bijv. Right to Challenge.

Ook vanuit de Omgevingsvisie en landelijke en provinciale programma's liggen er wensen voor versterking van de natuur. Denk bijvoorbeeld aan de Europese doelen voor natuur en water, maar ook de provinciale Bossenstrategie, het landelijke Klimaatakkoord en het Deltaplan Biodiversiteit.

Voor de openbare ruimte betekent dit aandacht voor: de hoeveelheid groen/natuur, meer variatie in soorten en meer verbindingen tussen gebieden. In het huidige BOR hebben we ambities voor de hoeveelheid groen (bijv. landelijke richtlijn 75m²/groen/inwoner aanhouden en behoud van de dorpsbossen). En ook voor de kwaliteit (bijv. variatie in beplanting, verbinding tussen gebieden, versterken groen langs de buitenwegen, ecologisch beheer).

4.4 Behoud en herstel karakteristiek polderontwerp (DNA, landschap)

De Noordoostpolder is ontworpen en aangelegd in een bepaalde tijd. De kenmerken daarvan zijn bijzonder en herkenbaar. Denk aan de landschappelijke structuur (verkaveling (water)wegen & wegbeplanting, erfsingels etc), maar ook de inrichting van de dorpskernen (groene brink, zichtlijnen). Deze waardevolle kenmerken zijn beschreven in het DNA Polderdorpen, DNA Emmeloord en de Landschapsvisie. Ook in de Omgevingsvisie is gekozen om deze kenmerken te behouden. Daarnaast willen we 'nieuw erfgoed' een kans bieden. Ook dat volgt uit onze Omgevingsvisie. 'Nieuw erfgoed' wil zeggen dat we er rekening mee houden dat nieuwe elementen (zoals bomen, structuren of gebouwen) in de toekomst waardevol kunnen worden doordat ze herkenbaarheid krijgen.

4.5 Openbare ruimte aantrekkelijk en bruikbaar houden

In onze Omgevingsvisie kozen wij voor een fysieke leefomgeving die past bij een samenleving met vitale en gezonde inwoners die betrokken zijn en aandacht hebben voor elkaar en hun omgeving. Met daarom openbare ruimte naar verhouding: Bij realiseren van woningen reserveren we ruimte voor faciliteiten en voorzieningen. Denk aan: fietspaden, parken, sportvelden etc.

Daarnaast vraagt het iets van het beheer. “Schoon, heel, veilig en duurzaam” is in het huidige BOR een belangrijk uitgangspunt voor het beheer van de openbare ruimte. Het biedt de basis voor de gekozen onderhoudsniveaus (reparaties/vervangingen, onkruid/zwerfafval/graffiti verwijderen etc).

4.6 Economische activiteiten faciliteren

In het centrum, het landelijk gebied en op de bedrijventerreinen, is de openbare ruimte belangrijk voor de economische activiteiten. Bijvoorbeeld voor de bereikbaarheid en representativiteit (infrastructuur, netheid), maar ook in de bruikbaarheid (denk aan reclameborden, horecaterrassen, evenementen/markten etc).

In onze Omgevingsvisie spraken wij uit dat we ruimte bieden voor agrarisch ondernemerschap, passend bij een duurzaam woon- en leefklimaat en een vitale natuur. Daarbij willen we de landschappelijk kernkwaliteiten behouden en de natuur versterken. Om dit te bereiken, zetten we o.a. in op versterking van wegbepantingen en dorpsbossen, meer variatie in openbaar groen en door de bereikbaarheid van nieuwe bedrijven mee te wegen in besluiten over vestiging. Verder staat in onze Omgevingsvisie dat de Noordoostpolder beter beleefbaar mag worden. Bijvoorbeeld door meer recreatie en toerisme en bescherming van natuur en landschap. Daarom zetten wij vanuit de Omgevingsvisie in op het beter bekend maken en ontsluiten van het landschap en verbeteren van de bereikbaarheid. Maar ook behoud van de centrumvoorzieningen.

Ook met ons coalitieakkoord kiezen wij voor een bruisend Noordoostpolder, met ruimte voor ondernemers. Daarbij nemen wij als gemeente de rol aan van helper en ondersteuner.

4.7 Verduurzaming (energie, materiaalgebruik, klimaatadaptie etc)

De energietransitie en klimaatverandering vragen aanpassingen in de leefomgeving, ook in de openbare ruimte. Bijvoorbeeld meer of ander ruimtegebruik voor voorzieningen zoals kabels, laadpalen en waterberging, maar ook ander materiaal gebruik (circulair, inheems) of minder energiegebruik.

Onderwerpen om bij deze opgave aan te denken, zijn:

- Laadpalen, parkeerplaatsen met zonnepanelen;
- Energie-infra (kabels, transformatorhuisjes, buurtbatterijen);
- Energiegebruik van installaties in de openbare ruimte (bijv. verlichting, stoplichten, gemalen);
- Circulaire materialen voor bankjes, borden, bestrating etc;
- Inheemse en klimaatbestendige beplanting, en
- Klimaatadaptief inrichten (schaduw/verkoeling, waterberging).

Verduurzaming is een ambitie uit het coalitieakkoord, de Omgevingsvisie en de Visie Klimaatadaptatie. Het sluit aan op landelijke en regionale ambities, zoals het Klimaatakkoord.

4.8 Een omgeving die helpt om gezond te leven

Een gezonde levensstijl vraagt om meer bewegen. De openbare ruimte kan dat stimuleren door bijv. sport- en speelvoorzieningen en goede fiets- en wandelpaden. Daarnaast kan de openbare ruimte ook helpen bij gezond leven door rookvrije plaatsen, watertappunten etc in te richten. Verder heeft een groene leefomgeving een positief effect op het welzijn en de gezondheid van mensen. Dit zijn effecten die passen bij de ambities voor 'brede welvaart' uit onze Omgevingsvisie. Daarin legden wij ook de link met een goede leefomgeving en kozen wij voor een aantrekkelijke openbare ruimte met water, groen en voorzieningen (klimaatadaptief, passend bij de functie van de omgeving).

4.9 Een omgeving die uitnodigt om te ontmoeten & veilig en toegankelijk is

Een omgeving die iedereen gebruikt en die ontmoetingen faciliteert, helpt de leefbaarheid & sociale cohesie. Dit draagt bij aan achterliggende doelen zoals maatschappelijke zelfredzaamheid, participatie en integratie. En daar willen we aan werken. Dat past bij het doel uit onze Omgevingsvisie: "We willen een fysieke leefomgeving die past bij een samenleving met vitale en gezonde inwoners, die betrokken zijn en aandacht hebben voor elkaar en hun omgeving. Dat doen we door ontwerp, inrichting, beheer en onderhoud zo uit te voeren dat het bijdraagt aan gezond gedrag (buiten spelen, sporten, wandelen en fietsen) en voorzieningen toegankelijk en bereikbaar maakt/houdt."

4.10 Participatie & betrokkenheid

Wie bepaalt welke inrichting en welk beheer plaatsvindt? Wanneer houdt de gemeente regie en wanneer geven we die ruimte aan de bewoners? In welke fases/mate praten zij mee en wie van hen praat mee (betreffende straat of hele dorp)? In het coalitieakkoord, het Mobiliteitsplan 2030 en in ons gemeentelijke participatiebeleid onderstrepen wij het belang van participatie. In het BOR komt de uitwerking daarvan voor (processen & projecten in) de openbare ruimte. Denk aan:

- Meepraten bij inrichting of aanpassing van de openbare ruimte
- Bewonersinitiatieven (zelf onderhoud uitvoeren)
- Verantwoordelijkheid & eigendom (huur, toestemming etc)

4.11 Financiën

Een realistische en sluitende meerjarenbegroting is het uitgangspunt van onze gemeente. Dat staat in ons coalitieakkoord.

Eén van de keuzes voor het BOR wordt uw standpunt hoeveel de openbare ruimte mag kosten. Hierbij speelt de toekomstige ontwikkeling van structurele inkomsten vanuit het Rijk een rol. Met de informatie van nu is het duidelijk dat de afname van Rijksmiddelen vanaf 2026 een grote uitdaging zal vormen. Die afname komt doordat gemeenten onvoldoende worden gecompenseerd voor loon- en prijsinflatie. Wanneer de inflatiecorrectie achterloopt op de werkelijke inflatie betekent dit dat wij minder kunnen realiseren.

Het effect voor de gemeente Noordoostpolder is, op basis van verstrekte informatie Ministerie van BZK (mei 2024):

- Onvoldoende compensatie prijsstijging 2026: € 900.000
- Onvoldoende compensatie prijsstijging 2027: € 1.900.000
- Onvoldoende compensatie prijsstijging 2028: € 3.000.000

De discussie over de algemene uitkering, dus ook over de inflatiecorrectie, loopt nog tussen de VNG en BZK. Dit betekent dat de hier vermelde bedragen een indicatieve weergave is van het moment mei 2024 en geen indicatie voor een verwachting van de werkelijkheid vanaf 2026. Hiervoor is de meicirculaire 2025 het uitgangspunt.

5. Wat vinden inwoners, ondernemers en dorpsbelangen?

Veel partijen hebben belang bij de openbare ruimte. Denk aan: inwoners en ondernemers, maar ook organisaties zoals dorpsbelangen, de woningbouwcorporatie en mede-overheden. Vanzelfsprekend vragen wij hun inbreng bij het maken van het BOR. In de zomer van 2024 werd een digitale peiling onder inwoners gehouden. Ook ontvingen wij waardevolle input van CME (Centrum Management Emmeloord). In het voorjaar 2025 wordt nog inbreng verwacht van overige organisaties.

5.1 Digitale peiling onder ruim 900 inwoners

Afgelopen zomer vroegen wij inwoners om hun mening via een digitale peiling (swipocratie). Ruim 900 inwoners deden mee. Zij konden reageren op vragen en stellingen over verschillende thema's en gebieden. Over de meeste onderdelen was ruim 50% van de inwoners tevreden. Dit gold bijvoorbeeld voor: de hoeveelheid groen in het dorp/de wijk, de mogelijkheden om te wandelen/fietsen, de speelplekken, het onderhoud van de wegen en de bossen en parken (m.u.v. de hoeveelheid zwervafval). En ook over de bereikbaarheid van Emmeloord Centrum en de netheid van de bedrijventerreinen was de tevredenheid hoog (>80%). Onderwerpen waarover de tevredenheid lager lag, waren: het groenonderhoud, de hoeveelheid bomen en de veiligheid van de buitenwegen. Ook werd de hoeveelheid groen in het centrum en op de bedrijventerreinen door meer dan de helft van hen als te weinig beoordeeld. Opvallend was verder dat veel bewoners het prima vinden als er meer groen komt, bijvoorbeeld door tegels te vervangen door groen, om regenwater op te vangen. Ook vindt ruim 75% dat in bossen meer ruimte gegeven mag worden aan natuurontwikkeling en gevarieerde beplanting. En voor natuurlijke bermen en bloemrijk velden bleek meer draagvlak dan voor strakgemaakte bermen en gazons. Voor het verminderen van straatverlichting is weinig draagvlak (26%) en ook voor het weglaten van een stoep in woonstraten (39%) en voor centrale ondergrondse containers (68%). Verder was er veel draagvlak voor meer horeca in het centrum.

Ook over meepraten werd de mening van de bewoners gevraagd. De resultaten waren als volgt. Bij aanpassingen in een woonstraat of aan een buitenweg, vindt de meerderheid (ca 70-85%) dat vooral de aanwonenden daarover mee zouden moeten praten. Bij aanpassingen in het centrum ligt dat

andersom. Daar vindt 23% dat de omwonenden erover meepraten en 77% dat alle inwoners van Noordoostpolder erover meepraten. Bij ontwikkelingen in bossen en parken ligt het ongeveer 50-50.

De peiling werd grotendeels ingevuld door volwassen bewoners uit Emmeloord (68%).

In de bijlage bij deze nota ziet u een volledig overzicht van alle antwoorden uit de peiling.

5.2 Inbreng van CME (Centrum Management Emmeloord)

Het CME (Centrum Management Emmeloord) heeft namens de ondernemers van Emmeloord Centrum, haar wensen voor de openbare ruimte gegeven. Dan zijn wensen over:

1. Het verbeteren van de openbare ruimte in het winkelkerengebied (Lange Nering West & Kettingplein), en
2. Het verhogen van het onderhoudsniveau.

6. Vervolg op deze nota

Deze informatienota geeft u een beeld van de opgaven die spelen in de openbare ruimte. Dat is de beeldvormende fase in het proces. U hoeft er geen besluit over te nemen, maar kunt het gebruiken om uzelf een beeld te vormen voor de besluiten die nog gaan komen. Dat zijn er twee:

- In februari/maart 2025 ontvangt u een keuzenota. Daarin wordt u gevraagd om de principiële beleidskeuzes te maken over hoe u de openbare ruimte wilt inrichten en beheren, met het oog op de opgaven die er spelen (inclusief de financiële opgave). De keuzes die u dan maakt, worden daarna verwerkt tot een beleidsplan.
- In het najaar van 2025 ontvangt u vervolgens het nieuwe Beleidsplan Openbare Ruimte voor vaststelling.